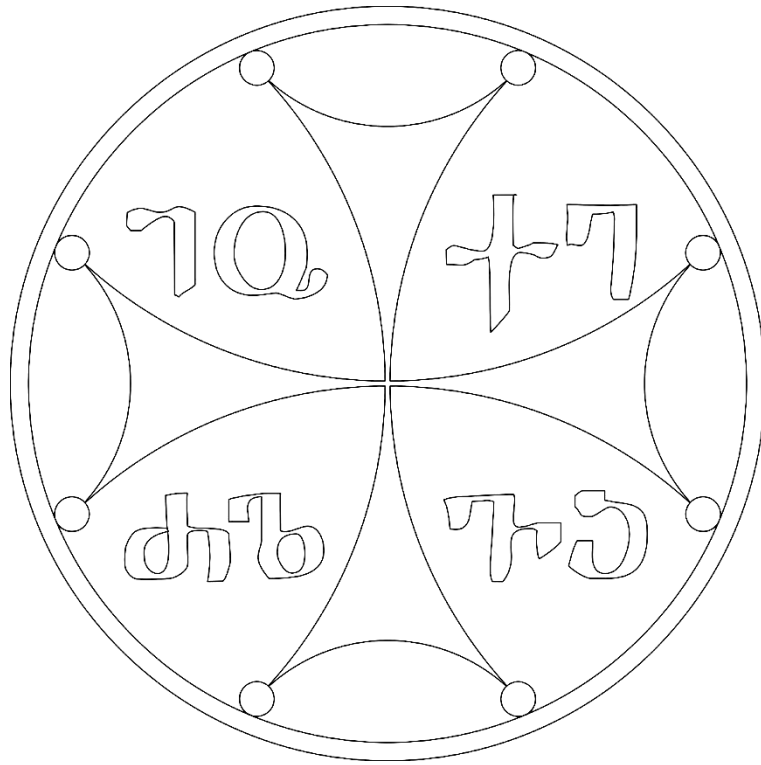

ქართული

პატროლოგია

PATROLOGIA IBERICA

VIII.1

ქართული პატროლოგია

Patrologia Iberica

VIII.1

თბილისი | 2016 წელი

ქართული პატროლოგია / *Patrologia Iberica* ჩაფიქრებულია, როგორც ძველი ქართული სასულიერო მწერლობის ნათარგმნი და ორიგინალური ძეგლების კრებული. ჩვენს გამოცემაში თხზულებები დალაგდება ქრონოლოგიური პრინციპით, იმის მიხედვით, თუ რომელი საუკუნეების ამბებია მათში გადმოცემული.

„მეფობასა კოსტანტინესა და დედისა მისისა ირინასა“, რითაც იწყება *Patrologia Iberica*, ძირითადად ასახავს მერვე-მეცხრე საუკუნეების ისტორიულ ვითარებას, ამიტომ იგი ქვეყნდება ჩვენი გამოცემის მერვე ტომის პირველი ნაკვეთის სახით. მერვე საუკუნის ვითარების ამსახველი სხვა თხზულება გამოქვეყნდება, როგორც მერვე ტომის მეორე ნაკვეთი და ასე შემდეგ. ასე რომ, ყოველ საუკუნეს დაეთმობა ჩვენი გამოცემის თითო ტომი, ხოლო ცალკეულ თხზულებას - ცალკე ნაკვეთი. თხზულებების ამგვარი ქრონოლოგიური პრინციპით დაჯგუფება, ვფიქრობთ, დაეხმარება მკითხველს ამა თუ იმ ისტორიულ ეპოქაში არსებული ვითარების უკეთ გააზრებაში.

რედაქტორ-გამომცემელი

გიორგი მაქარაშვილი

ისტორიის დოქტორი

© გიორგი მაქარაშვილი

ISBN 978-9941-0-9155-1 (ყველა ტომის) PDF

ISBN 978-9941-0-9156-8 (ტომი VIII, ნაკვეთი 1)

მეფობასა კოსტანტინესა და დედისა მისისა ირინასსა¹

MSS:

A = Q52, 12v-26v (XVIII–XIX სს., მარტვილის ხელნაწერი)

B = H1000, 169v-178v (XVIII ს.)

იყო ჰრომს² შინა პაპა³ ანდრიანე, რომელი იყო მსოფლიოსა კრებასა შინა დამტკიცებად პატიოსანთა ხატთა თაყუანისცემად. ხოლო შემდგომად ანდრიანესა იქმნა ჰრომს⁴ პაპად ლეონ. ხოლო ამას ლეონს მოშურნე ექმნეს⁵ ნათესავნი ანდრიანესნი და განაძეს იგი [12v] საყდრისა თვისისა და ქალაქისაგანცა ჰრომისა⁶. ხოლო პაპამან ლეონ წარავლინა მოციქული კოსტანტინუპოლის⁷ მეფესა კოსტანტინესა⁸ და დედისა მისისა თანა, რამეთუ ითხოვდა მათგან შემწეობასა და ვერა ჰპოვა ამისთვის, რამეთუ კოსტანტინუპოლის⁹ მას ჟამსა შინა მეფისა და დედისა მისისა შორის შფოთი რამე¹⁰ აღდგომილ იყო¹¹ და სხუანიცა მრავალნი აღდგომილ იყვნეს¹² კოსტანტინეპოლეს¹³ ზედა. ამისთვისცა პაპა მივიდა ფრადიას, ფრადიას მთავრისა კარულის თანა, ხოლო კარულმან მისცა შემწედ ძალი დიდი და კუალად დაადგინეს პაპად ჰრომისა¹⁴ და დასუღს¹⁵ საყდარსა ზედა.

ხოლო პაპამან ლეონ ზრახუა¹⁶-ჰყო¹⁷ ღირსთა კაცთა და მთავართა თანა ჰრომისათა¹⁸, რადთა დაადგინონ ჰრომს¹⁹ შინა მეფე მორწმუნე, რადთა მეფობა კუალად ჰრომისაგან²⁰ იწყოს.

¹ . ირინესსა A.

² . რომეს A.

³ . პაპად A.

⁴ . რომს A.

⁵ . ექმნეს A.

⁶ . რომისა B.

⁷ . კოსტანტინოპოლეს A.

⁸ . კოსტანტინეს A.

⁹ . კოსტანტინეპოლის A.

¹⁰ . რამე A.

¹¹ . აღდგომილ იყო A.

¹² . აღდგომილ იყვნეს A.

¹³ . კოსტანტინოპოლეს A.

¹⁴ . რომისა A.

¹⁵ . დასვეს A.

¹⁶ . ზრახვა A.

¹⁷ . ყო A.

¹⁸ . რომისათა A.

¹⁹ . რომს A.

²⁰ . რომისაგან A.

ხოლო მან შემწეობითა კარულისათა²¹ მოიხმო უკუჭ პაპამან კარული იგი მთავარი წმიდამან ლეონ და ბერძულის ჰსჯულითა²² გვირგვინოსან-ჰყო²³ იგი მეფედ ჰრომისა²⁴ და არად საჯმარ-ჰყო²⁵ ძუჭლიცა²⁶ ჰსჯული²⁷ და, არა უწყი რომლისა განზრახულებითა, თავითგან ვიდრე ფერჯთამდე მირონი ჰსცხო²⁸ მას.

ესრეთ უკუჭ შეთხულება პირველი მოქალაქეთა განიკუჭთა, ვითარცა დედის და ასულის შორის შერავიდა მახვლი განმყოფელი და განმკუჭთელი²⁹ რისხვსა მახვლითა ქალწულებისა კეთილბუნებრივისა, - ახალი ჰრომი³⁰, სამეფო ქალაქი, ძუჭლისა³¹ ჰრომისაგან³².

ხოლო კარული პაპითგან და მამითგან ქრისტეანედ სახელიდებოდა³³ და აღირაცხოდა ქრისტეანეთა შორის. არამედ მოიყვანნა თვსთანა აღრეულნი და სწავლულნი, რომელთა ჰქონდეს წუალეზანი³⁴ ფარულად აპოლინარისა და მაკედონოსისა³⁵ და სევეროსისა³⁶ და დიოსკორესა³⁷ და ორიგენისა³⁸ და ევტიქისა [13v] და იწყეს მიქცევად ერისა უფლისა და სწავლად თვსთა წუალეზათა³⁹ არა ყოვლად ფარულად, არამედ ცხადადცა, ვითარ მეფისაგან შემწე-ყოფითა. და იტყოდეს, ვითარმედ: მამისაგან⁴⁰ და ძისაგან⁴¹ გამოვალს სული წმიდა; და უცომოდთა⁴² წირუა; და სხუანი⁴³ მრავალნი წუალეზანი⁴⁴.

და ჰხედვიდა⁴⁵ პაპა ლეონ ერსა ღმრთისასა წარწყმედილსა ამისთვს, რამეთუ ტკბილად მიიღებდეს სწავლასა მათსა, რამეთუ არა იყუნეს⁴⁶ ჰრომისა⁴⁷ შინა ბრძენნი და მეცნიერნი, რადთა განეგდოთ ეგევითარი სწავლა ბოროტთა წუალეზათ⁴⁸. და ინება წარგზავნა კაცთა

²¹. წინადადება გაუმართავია.

²². რჯულითა A.

²³. გვირგვინოსან ყო A.

²⁴. რომისა A.

²⁵. საჯმარყო A.

²⁶. ძველივა A.

²⁷. რჯული A.

²⁸. სცხო A.

²⁹. განმკვეთელი A.

³⁰. რომი A.

³¹. ძველისა A.

³². რომისაგან A.

³³. სახელ იდებოდა A.

³⁴. წუალეზანი A.

³⁵. მაკედონისა A.

³⁶. სევერისა A.

³⁷. დიოსკორისა A.

³⁸. ორიგენესი A.

³⁹. წუალეზათა A.

⁴⁰. მამისა A.

⁴¹. ძისაგანცა A.

⁴². უცომოთა A.

⁴³. სხვანი A.

⁴⁴. წუალეზანი A.

⁴⁵. ხედვიდა A.

⁴⁶. იყუნეს A.

⁴⁷. რომსა A.

⁴⁸. წუალეზათა A.

კოსტანტინუპოლის⁴⁹ ქალაქსა ბრძენთა და სულიერთა კაცთათჳს და ვერ ძალ-ედუა⁵⁰ ამისთჳს, რამეთუ მას ჟამსა შინა კოსტანტინუპოლი⁵¹ ხართ-მბრძოლნი⁵² იყუნეს⁵³ მეფის თეოფილესაგან.

ხოლო პაპამან წარგზავნა წიგნი იერუსალიმი⁵⁴ პატრიარქისა თომასა, რადთა მოუვლინოს კაცნი სიტყვერნი⁵⁵, რომელთაცა ძალ|ედუას⁵⁶ [14r] შემუსრუა⁵⁷ და განდევნა ესევეთართა წულეებათა⁵⁸. და ოდეს მივიდეს მოციქულნი და ისმინა პატრიარქმან მცნებული, წმიდამან თომა, გამოირჩივნა⁵⁹ და წარავლინნა კაცნი დამტვენელნი ყოვლისა ჭემმარიტებისანი, სულიერთა გინა ჯორციელთა, ჰრომს⁶⁰ შინა პაპისა ლეონისა - მიხაილ⁶¹ პროტოსინდელი⁶² დიდისა საყდრისა და მოწაფენი მისნი, თეოფანე და თეოდორე, ერთმმანი⁶³, და იობ, და იგინი მიმავალნი წარვიდეს.

ხოლო ინებეს წარსლუად⁶⁴ კოსტანტინუპოლის⁶⁵ მგზავრ პირველ ჰრომისა⁶⁶, რადთა სიტყუა უგონ მეფესა თეოფილეს და შემუსრუად⁶⁷ ხატთ-მბრძოლობისაგან⁶⁸ და დამტკიცებად ერისა ღმრთისა პატიოსანთა ხატთა თაყუანის-ცემასა⁶⁹. და მრავალნი მოაქცივნეს⁷⁰ კეთილმორწმუნოებად და იწყეს წინააღმდგომად⁷¹ მეფისა. ხოლო მეფემან თეოფილე არღარა დაითმინა ერისა [14v] მის სწავლა და მოქცევა წმიდათა ხატთა თაყუანის-ცემად⁷² მიხაილ⁷³, თეოფანე და თეოდორესგან, ბრძანა წარყუანება მათი და წამებად - ტყავთა გუამისა მათისათა⁷⁴ განჯდად და ძარღუთა⁷⁵ დაძრობად⁷⁶. ხოლო წმიდა მიხაილ და მისთანა იობ წმიდანი სულნი თჳსნი მათვე წამებათა შინა კელთა ღმრთისათა შევედრნეს ქალაქსა შინა

⁴⁹ . კოსტანტინოპოლეს A.

⁵⁰ . ვერ ძალ ედუა A.

⁵¹ . კოსტანტინოპოლეს A.

⁵² . ხატთ მბრძოლნი A.

⁵³ . იყუნეს A.

⁵⁴ . იერუსალიმის A.

⁵⁵ . სიტყვერნი A.

⁵⁶ . ძალ ედუას A.

⁵⁷ . შემუსრვა A.

⁵⁸ . წვალეებათა A.

⁵⁹ . გამოარჩივნა A.

⁶⁰ . რომეს A.

⁶¹ . მიხაილ A.

⁶² . პროტო სინდელი A.

⁶³ . ერთ მმანი A.

⁶⁴ . წარსლუად A.

⁶⁵ . კოსტანტინოპოლეს A.

⁶⁶ . რომისა A.

⁶⁷ . შემუსრუად A.

⁶⁸ . ხატთ მბრძოლობისაგან A.

⁶⁹ . თაყუანისცემასა A.

⁷⁰ . მოაქცივნეს A.

⁷¹ . წინა აღმდგომად A.

⁷² . თაყუანისცემად A.

⁷³ . მიხაელ A.

⁷⁴ . მისთა გვამთასა A.

⁷⁵ . ძარღვთა A.

⁷⁶ . დაძრომა A.

კოსტანტინუპოლის⁷⁷. ხოლო წმიდათა თეოფანეს და თეოდორეს მრავალი ვნება შეამთხვეს⁷⁸ და სხეულნი მათნი დაწუნეს⁷⁹ ძულეზადმდე⁸⁰. განაკეთეს ფიცარი რკინისა ესრე სახედ და დასწერეს იამბიკონი, ხოლო ჰქონდათ სახენი განრთხმულნი. „ყოველსა მოწადესა მოსლუად⁸¹ ქალაქსა ამას⁸² - ესე არს იეროსალიმით⁸³, სადა პატიოსანნი ფერჯნი [უფლისანი]⁸⁴ დადგეს⁸⁵, გამოჩნდეს ამა პატიოსნისა ადგილისანი, ჭურჭელნი ბოროტნი, ბოროტ-ემმაკეულნი⁸⁶ მაცთურნი, ესე სახელიდებიან⁸⁷ წმიდად - მიხაილ, თეოფანე [15r] და თეოდორე. ხოლო მას⁸⁸ მრავალი ურწმუნოება ჰყუფს⁸⁹ და ბოროტი თვისითა ბოროტბრძნობითა⁹⁰ შორს განდევნილ არიან⁹¹, ვითარცა განდგომილნი. ესე არიან იერუსალიმით. და ამას სამეუფოსა ქალაქსა კოსტანტინუპოლის⁹² არამედ არა დასცხრენ თვისისა ბოროტად სწავლისაგან ერისა. და მათ დავაწერეთ სახეთა ზედა, ვითარცა ბოროტისმოქმედთა⁹³. განიკიცხვიან⁹⁴ და განიძებიან ამიერ და წარვგზავნეთ იგინი ექსორიად“. ხოლო მუნვე მიიცუალა წმიდა თეოდორე. ხოლო ჟამსა მისისა აღსრულებისასა ისმოდა ანგელოსთა⁹⁵ გალობა საწადელი და იგიცა მგალობელად მათთანა ისმინეს. ხოლო თეოფანე ცხოვრებდა განძებულად ვიდრე სიკუდილადმდე⁹⁶ თეოფილეს⁹⁷ მიერ.

ესრეთისა უკუფ მიზეზითა წმიდა მიხაილ პროტოსინლელი⁹⁸ წმიდისა იეროსალიმისა⁹⁹ საყდრისა და მოწაფენი მისნი არცა¹⁰⁰101 ერთილა [15v] მიიწია ჰრომად.

ხოლო პაპა ლეონ ჰხედვდა¹⁰² ერსა ღმრთისასა წარწყმედილსა პირველ ქსენებულთა მწუალებელთაგან¹⁰³ კარულისათა და შემწენი არასადათ ეპოვნეს და ვერღარა გულისხმა-ეყო¹⁰⁴, რა ვითარ ეყო. ამისთვის დასწერა ფიცართა ზედა აღსარება მართლმადიდებლობისა¹⁰⁵

⁷⁷ . კოსტანტინუპოლეს A.

⁷⁸ . შეამთხვიეს A.

⁷⁹ . დასწერეს A.

⁸⁰ . ძულეზადმდე A.

⁸¹ . მოსლუად A.

⁸² . ქალაქად ამად A.

⁸³ . იერუსალიმით A.

⁸⁴ . აქ გამორჩენილი არის სიტყვა «უფლისანი».

⁸⁵ . დადგენეს A.

⁸⁶ . ბოროტ ემმაკეულნი A.

⁸⁷ . სახელ იდებიან A.

⁸⁸ . მათ A.

⁸⁹ . ყვეს A.

⁹⁰ . ბოროტ ბრძნობითა A.

⁹¹ . განდევნილ არიან A.

⁹² . კოსტანტინუპოლის A.

⁹³ . ბოროტის მოქმედთა A.

⁹⁴ . განიკიცხვიან A.

⁹⁵ . ანგელოსთა A.

⁹⁶ . სიკუდილადმდე A.

⁹⁷ . თეოფილისა მიერ A.

⁹⁸ . პროტო სინლელი A.

⁹⁹ . იერუსალიმისა A.

¹⁰⁰ . რომად A.

¹⁰¹ . არცაღა A.

¹⁰² . ხედვიდა A.

¹⁰³ . მწუალებელთაგან A.

¹⁰⁴ . გულის ჳმა ეყო A.

სარწმუნოებისა და აღაკრნა კედელსა ზედა ეკლესიისასა¹⁰⁶, რადთა მხილულნი¹⁰⁷ აღმოიკითხვიდენ¹⁰⁸ და აღიარებდენ ძესა მამისაგან შობილსა და სულსა წმიდასა მამისაგან გამოსრულსა. ესე ჰქმნა¹⁰⁹ დამტკიცებისათვის მორწმუნეთა და შემუსრვისათვის წუალებათა¹¹⁰ კარულისათა.

ხოლო შემდგომად მიცვალებისა¹¹¹ ლეონისა იქმნა პაპად ვენედიკტე. ესე იყო ნათესავით ლათინელი და იყო ორთავე ენათა და წიგნთა სწავლულ - ლათინთა და ბერძულისათა¹¹². ეგრეთვე [16r] ორითავე ენითა აღსწერა აღსარება მართლმადიდებლობისა¹¹³ ჰსჯულისა¹¹⁴, რომელ არს „მრწამს ერთი ღმერთი“, და უბრძანა ყოველთა ქრისტიანეთა თქმად ბერძენთა და ლათინთაცა შესამუსრულად¹¹⁵ პირველ თქმულთა მწუალებელთა¹¹⁶ და საცთურიანთა სწავლათა მათთა არა სმენად.

ხოლო მისწერა პაპამან ვენედიკტე სამთა პატრიარქთა - კოსტანტინუპოლისასა¹¹⁷, ალექსანდრიისასა და იეროსალიმისასა¹¹⁸, რადთა შემდგომად მიცვალებისა¹¹⁹ მისისა არღარა მოიქსენონ¹²⁰ მოსახსენებელთა¹²¹ შინა წმიდათა ეკლესიათასა¹²² ჰრომისა პაპა პაპად და უფროსად, ვიდრემდის არა აღიარონ მართალი და ჭეშმარიტი სარწმუნოება ვითარ ჰრწამთ¹²³, რამეთუ დაფუძნდა ჰრომსა¹²⁴ შინა ბოროტი წუალება¹²⁵ და ყოველნი წარსაწყმედელსა შინა მიეცნეს ჭეშმარიტად, რამეთუ განმვიწყნეს¹²⁶ და ბილწ-იქმნეს¹²⁷ მწამებელნი [16v] სულისა წმიდისანი, იტყვიან¹²⁸, ვითარმედ მამისაგან და მისაგანცა გამოვალს სული წმიდაო და უცომოთა კმადითა სწირვენ და უმრავლესნი სხუანიცა¹²⁹ წუალებანი¹³⁰ არიან.

¹⁰⁵. მართლმადიდებლობისა A.

¹⁰⁶. ეკლესიისათა A.

¹⁰⁷. მხილველნი A.

¹⁰⁸. აღმოიკითხვიდენ A.

¹⁰⁹. ქმნა A.

¹¹⁰. წუალებათა A.

¹¹¹. მიცვალებისა A.

¹¹². ბერძულისაცა A.

¹¹³. მართლ მადიდებლობისა A.

¹¹⁴. სჯულისა A.

¹¹⁵. შესამუსრველად A.

¹¹⁶. მწუალებელთა A.

¹¹⁷. კოსტანტინუპოლისასა A.

¹¹⁸. იეროსალიმისასა A.

¹¹⁹. მიცვალებისა A.

¹²⁰. მოიხსენონ A.

¹²¹. მოსახსენებელთა A.

¹²². ეკლესიათასა A.

¹²³. რწამთ A.

¹²⁴. რომესა A.

¹²⁵. წუალება A.

¹²⁶. განიწყნეს A.

¹²⁷. ბილწ იქმნეს A.

¹²⁸. იტყვიან A.

¹²⁹. სხუანიცა B.

¹³⁰. წუალებანი A.

ხოლო პირველად ვენედიკტესა იყო პაპად ჰრომისა¹³¹ პირველი ანდრიანე, მეორე ლეონ, მესამე¹³² სტეფანე¹³³, მეოთხე¹³⁴ პასხალ, მეხუთე¹³⁵ ევგენი, მეექვსე¹³⁶ ვალენტინე, მეშვიდე¹³⁷ გრიგორი¹³⁸, მერუჭ¹³⁹ სერგი¹⁴⁰, მეცხრე¹⁴¹ ლეონ, მეათე¹⁴² იოანე¹⁴³ ანგლიანე, მეათერთმეტე¹⁴⁴ ვენედიკტე, მეათორმეტე¹⁴⁵ ნიკოლა პატრიარქი. ხოლო კოსტანტინუპოლის¹⁴⁶ მას ჟამსა შინა იყო ჭოტი¹⁴⁷ პატრიარქი, რომელი იყო მეფობასა ვასილი მაკედონელისასა¹⁴⁸. მეათსამმეტე¹⁴⁹ ანდრიანე, მეათოთხმეტე¹⁵⁰ იოანე, მეათხუთმეტე¹⁵¹ მარტინე, მეათექვსმეტე¹⁵² სხუა ანდრიანე, მეათშვიდმეტე¹⁵³ სტეფანე¹⁵⁴ - ესე ყველნი მართლმადიდებელნი¹⁵⁵ და ერთჯმანი¹⁵⁶ ოთხთა მსოფლიოთა პატრიარქთა [17r] თანა.

ხოლო შემდგომად პაპა სტეფანესა¹⁵⁷ მეფობასა მეფისა ლევისასა ბრძნისა, ვასილის შვილისა, იყო ჰრომს¹⁵⁸ შინა პაპად ჭორმოს¹⁵⁹ გალატიითგან მოსრული. და ჰქონდა მას წუალება¹⁶⁰ აპოლინარისა და მაკედონიოსისა¹⁶¹ და ორიგენისა¹⁶² და სხუანი წუალებანი¹⁶³ შეერთებულნი კარულისა წუალებისანი¹⁶⁴. ხოლო ერმან მართლმადიდებელმან¹⁶⁵ არა უწყოდეს მას შინა ფარულად დამკვიდრებული¹⁶⁶ გესლი შემჭამელი¹⁶⁷ წუალებისა¹⁶⁸ და

¹³¹ . რომისა A.

¹³² . გ~ A.

¹³³ . სტეფანე A.

¹³⁴ . დ~ A.

¹³⁵ . ე~ A.

¹³⁶ . ვ~ A.

¹³⁷ . ზ~ A.

¹³⁸ . გრიგოლი A.

¹³⁹ . ჭ~ A.

¹⁴⁰ . სერგია A.

¹⁴¹ . თ~ A.

¹⁴² . ი~ თე A. ეტყობა უნდა იყოს «[მეა]თე»

¹⁴³ . იოვანე A.

¹⁴⁴ . ია~ A.

¹⁴⁵ . ია~ მეათორმეტე A. «ი~ა» აშკარად შეცდომაა. «ი~ბ» უნდა იყოს.

¹⁴⁶ . კოსტანტი პოლეს A.

¹⁴⁷ . ფოტი A.

¹⁴⁸ . მაკედონელისასა A.

¹⁴⁹ . მეცამეტე A.

¹⁵⁰ . მეოთხმეტე A.

¹⁵¹ . მეთხუთმეტე A.

¹⁵² . მეთექვსმეტე A.

¹⁵³ . მეჩვიდმეტე A.

¹⁵⁴ . სტეფანე A.

¹⁵⁵ . მართლ მადიდებელნი A.

¹⁵⁶ . ერთ ჯმანი A.

¹⁵⁷ . სტეფანესა A.

¹⁵⁸ . რომს A.

¹⁵⁹ . ფორმოსი A.

¹⁶⁰ . წუალება A.

¹⁶¹ . მაკედონისა A.

¹⁶² . ორიგენესი A.

¹⁶³ . წუალებანი A.

¹⁶⁴ . წუალებისანი A.

¹⁶⁵ . მართლ მადიდებელმან A.

¹⁶⁶ . დამკვიდრებული A.

¹⁶⁷ . შემჭამელი A.

შეიწყნარეს პაპად ჰრომისა¹⁶⁹. ხოლო მან დასწერა აღსარება მართლმადიდებლობისა¹⁷⁰ სარწმუნოებისა ზაკვთა¹⁷¹ და მაცთურებითა და წარუგზავნა ოთხთა პატრიარხთა¹⁷² მიმართ მოქმედთა მართლისა სარწმუნოებისათა - მიიღო პური იუდა ჯელთაგან დამბადებელისათა [17v] და შევიდა გულსა მისსა ეშმაკი და განვიდა და იყო ღამე - მიიღეს რა წმიდათა პატრიარქთა¹⁷³ სავსე მზაკვარებითა აღწერილი წიგნი მისი, აუფლეს იგი პაპად და ჯელთუდვეს¹⁷⁴ ჰრომი¹⁷⁵ და ევროპი და მან მიიღო მსგავსად იუდასსა.

ხოლო ვიტყვით¹⁷⁶ სახისმეტყველებით¹⁷⁷ პურად - ერსა ღმრთისასა; და შესლუასა¹⁷⁸ ეშმაკისასა გულსა მისსა - წინააღმდგომობასა¹⁷⁹ ღმრთისასა; განსლუასა¹⁸⁰ გარეგან მართლისა სარწმუნოებისაგან - ვითარცა ნახსლევნი ქრისტეს ვენაჯისაგან მოკვეთილი¹⁸¹ და განწმელი; ხოლო ღამედ - სიბნელესა და ჭეშმარიტად ღამესა წუალებისა¹⁸² მისისასა; და ვიტყვ¹⁸³ შიშთვილსაცა¹⁸⁴, რამეთუ ვითარცა იუდა ნებსით თავი თვისი მოიშთო, და არა სადა წერილ-არს¹⁸⁵ ესნა მისი, არამედ დაუსრულებელად და საუკუნოდ დაესაჯა მიცემა ჯოჯოხეთისა. ეგრეთ ჭორმოს¹⁸⁶, გარეგან ცხოვარისა ტყავითა [18r] მოსილმან და შინაგან მგელმან მტაცებელმან, მიიღო საუკუნო სატანჯველი¹⁸⁷, რომელი დასაბამ-იქმნა¹⁸⁸ წუალებისა¹⁸⁹ და ოდეს მოვიდეს უფალი სავენაჯისა, რომელი აღაოჭრა ბრანგუმან¹⁹⁰ და ეშუმან¹⁹¹ მძვნვარემან¹⁹², ჯელთა მისთაგან იმიოს სისხლი სულისა მათისა. ხოლო ჩუენ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ.

ხოლო ოდეს დაადგინეს იგი პაპად, იწყო მან სწავლად ერისა ეგევითართა¹⁹³ წუალებათა¹⁹⁴ მორწმუნეთა მიმართ¹⁹⁵ და იტყოდა სულსა წმიდასა მამისაგან და მისაგან

¹⁶⁸. წუალებისა A.

¹⁶⁹. რომისა A.

¹⁷⁰. მართლ მადიდებლობისა A.

¹⁷¹. ზაკვითა A.

¹⁷². პატრიარქთა A.

¹⁷³. პატრიარქთა A.

¹⁷⁴. ჯელთ უდვეს A.

¹⁷⁵. რომი A.

¹⁷⁶. ვიტყვით A.

¹⁷⁷. სახის მტყველებით A.

¹⁷⁸. შესლვასა A.

¹⁷⁹. წინა აღმდგომობასა A.

¹⁸⁰. განსლვასა A.

¹⁸¹. მოკვეთილი A.

¹⁸². წუალებისა A.

¹⁸³. ვიტყვი A.

¹⁸⁴. შიშთვილსაცა A.

¹⁸⁵. წერილ არს A.

¹⁸⁶. ფოროს A.

¹⁸⁷. სატანჯველი A.

¹⁸⁸. დასაბამ იქმნა A.

¹⁸⁹. წუალებისა A.

¹⁹⁰. ბნარგუმან A.

¹⁹¹. ეშუმან A.

¹⁹². შდრ. ფსალ. 79,14

¹⁹³. ეგე ვითართა A.

¹⁹⁴. წუალებათა A.

¹⁹⁵. მიმართ მორწმუნეთა A.

გამომავალსა და ბრძანა უცომოთა წირუა¹⁹⁶, ესე იგი არს სეფის კუჭრთა¹⁹⁷ შინა ცომისა და მარლისა არა შთადებად, არცა¹⁹⁸ აღრევად ჰურიათა სარწმუნოებისაებრ, გინა ვითარცა ურწმუნოსა აპოლინარისაებრ¹⁹⁹, უსულოსა და მკუდრისა²⁰⁰ ჯორცითა წირუა²⁰¹. ხოლო ჩუენ ესრეთ ვიტყვთ²⁰², რომელი უკუფ არა არს [18v] ჩაყენებულ, იგი არცადა აფუვნებულ არს. ხოლო უმარილოდ ესე არს, ერთი კაცი სრული გუამითა²⁰³ და სახითა, გარნა უჭკო და უცნობო.

ხოლო სხუაცა მცნება ჰქადაგა ჰრომაულად²⁰⁴, სახელ-სდუა²⁰⁵ „პურლატორიემ“, რომელი გამოითარგმანების განსაწმედელი ცეცხლითა - ვითარ თუმცა ცოდვლისა კაცისა სული შთაჰქდა²⁰⁶ ცეცხლსა ჯოჯოხეთისასა და დაიწო იგი და იტანჯა რომლად ჟამადმდე, გარდაიწადა ცოდუათა²⁰⁷ თვსთა ვალი და თანამდები და განერა და ესრეთ განერა, ვითარცა ცეცხლისაგან განწმედილი ოქრო, გინა ვეცხლი. ესე მოილო ორიგენის²⁰⁸ წუალებათა²⁰⁹ უაღრესისაგან. და ბრძანა ყოველსა სამწყსოსა თვსსა და ერსა ზედა სწავლად, ვითარმედ სულთა განწმედად²¹⁰ ცეცხლითა განსაწმედელითა და ჯოჯოხეთითგან სამოთხედ მოსლუად²¹¹ და მართალთა სულთა თანა შერთუად²¹². რამეთუ დაივიწყა [19r] ჯმა წმიდისა სახარებისა გლახაკისა ლაზარესთვს და მდიდრისა აბრაამისა²¹³ სიტყვსა²¹⁴ წამებითა, ვითარმედ დანახეთქი დიდი²¹⁵ [არს] და ვერ შეძლებად შორის მათსა წიაღსლუა²¹⁶ ურთიერთას²¹⁷. გამოაცხადებს შორის მართალთა და ცოდვლთა²¹⁸ გამოსლუად²¹⁹ კუალად და მისლუად²²⁰ ჯოჯოხეთითგან სამოთხედ.

¹⁹⁶ . წირვა A.

¹⁹⁷ . სეფისკვერთა A.

¹⁹⁸ . შესაძლოა, აქ «არამედ» ეწერა ძვ. ხელნაწერში დაქარაგმებულად, ხოლო ახალ ნუსხებში შეცდომით გადმოიტანეს, როგორც «არცა». «არამედ» აზრობრივად უფრო გამართულია.

¹⁹⁹ . აპოლინარისა-ებრ A.

²⁰⁰ . მკუდრისა A. შდრ. გიორგი ათონელის სიტყვები ევქარისტის პრაქტიკაში არსებული განსხვავებების შესახებ.

²⁰¹ . წირვა A.

²⁰² . ვიტყვით A.

²⁰³ . გვამითა A.

²⁰⁴ . რომაულად A.

²⁰⁵ . სახელ სდუა A.

²⁰⁶ . შთაჰქდა A.

²⁰⁷ . ცოდვათა A.

²⁰⁸ . ორიგენეს A.

²⁰⁹ . წუალებათა A.

²¹⁰ . განწმენდად A.

²¹¹ . მოსლვად A.

²¹² . შერთვად A.

²¹³ . აბრაამისა A.

²¹⁴ . სიტყვსა A.

²¹⁵ . დანახეთქი საუკუნო A.

²¹⁶ . წიაღსლვა A.

²¹⁷ . შდრ. ლუკა 6,26

²¹⁸ . ცოდვილთა A.

²¹⁹ . გამოსლვად A.

²²⁰ . მისლვად A.

და არცა²²¹ ძუჭლისა²²² ჰსჯულისა²²³ წერილთა შინა სადა წერილ არს, თუცა სადა ითქმის სიკუდილი²²⁴, მეყვსეულად²²⁵ საუკუნოდ და არა ჟამისად, ცხოვრებისაცა და წარწყმედისაცა. ვითარცა იგი უფალი და ღმერთი ჩუენი იესო²²⁶ ქრისტე მრავალგზის²²⁷ ბრძანებს ახლისა აღთქმისა სახარებასა შინა დაუსრულებელად და საუკუნოდ ტანჯუასა²²⁸ ცოდვლთა უნანელთასა²²⁹, რომელ წერილთა სიმრავლისათჳს მოწამენი დავიდუმეთ, არამედ ვიწყით მისვე ზემოწერილისა²³⁰ სიტყუად.

ხოლო სწავლა იგი ჭორმოს²³¹ პაპისა ყოველივე კეთილად შეიწყნარეს ბოროტი იგი სწავლა [19v]. ხოლო აქეთგან განემორნეს სრულიად საბერძნეთისა მართლმორწმუნეთა²³² ეკლესიისა²³³ სარწმუნოებისაგან და წმიდათა ოთხთა პატრიარქთა ერთგმობისაგან²³⁴.

ხოლო შემდგომად ამის პაპისა ჭორმოსისა²³⁵, რომელი დასაბამ ექმნა²³⁶ და მწუალებელთა²³⁷ უადრეს იყო²³⁸, იქმნა მეორე²³⁹ ვონიჭანტი²⁴⁰; მესამე რომანოზ; მეოთხე სტეფანე²⁴¹; მეხუთე თეოდორე; მეექვსე²⁴² იოანე; მეშვიდე²⁴³ ვენედიკტე; მერვე²⁴⁴ ლეონ; მეცხრე ქრისტეფორე - რომელნი იყვნეს²⁴⁵ ერთგმანი²⁴⁶ ჭორმოსისა²⁴⁷ მწუალებელისანი²⁴⁸ და ოთხთა პატრიარხთა²⁴⁹ ესრეთ სწერდეს და ჰსჯულად²⁵⁰ დადვეს, ვითარმედ სული წმიდა მამისაგან და ძისაგან გამოვალს და უცომოდთა²⁵¹ ჯერ-არს²⁵² წირუა²⁵³ და სხუანი მრავალნი და

221 . რცა A.

222 . ძველისა A.

223 . სჯულისა A.

224 . სიკუდილი A.

225 . მგონი აქ «მეყუდეულად» წერია. ზუსტად ვერ ამოვიკითხე.

226 . იესო A.

227 . მრავალ გზის A.

228 . ტანჯვასა A.

229 . ცოდვილთასა A.

230 . ზემო წერილისა A.

231 . ფორმოსისა A.

232 . მართლ მორწმუნეთა A.

233 . ეკლესიისა A.

234 . ერთ გმობისაგან A.

235 . ფორმოსისა A.

236 . დასაბამ ექმნა A.

237 . მწვალებელთა A. მწუალებელთა B.

238 . უადრეს იყო A.

239 . მეორედ A.

240 . ვონიჭანტი A.

241 . სტეფანე A.

242 . მეექვსე A.

243 . მეშვიდე A.

244 . მერვე A.

245 . იყვნეს A.

246 . ერთ გმანი A.

247 . ფორმოსისა A.

248 . მწვალებელისანი A.

249 . პატრიარქთა A.

250 . სჯულად A.

251 . უცომოდთა A.

252 . ჯერ არს A.

253 . წირვა A.

ბოროტნი წუალებანი²⁵⁴, ვითარცა წყეულმან ჭორმოს²⁵⁵ უმოდღურა²⁵⁶, განლიგებულმან ეშმაკთაგან.

ხოლო მეშვიდისა²⁵⁷ მსოფლიოსა კრებ|ითგან [20r²⁵⁸] ვიდრე ქრისტეფორედმდე²⁵⁹, წელნი ორას ორმეოცდა ათეჭუსმეტი²⁶⁰, პაპად რა დასუჭს²⁶¹ იგი.

ხოლო მეფობასა ვასილი ბოლდარ-წარწყმედულისასა იყო კოსტანტინუპოლს²⁶² პატრიარქი²⁶³ სერგი, წელსა ექუსიათას²⁶⁴ ექუსას²⁶⁵ ორმეოცდაათორმეტსა²⁶⁶. ამან განაძო წერილითა პაპა ჰრომისა²⁶⁷ განზრახვითა²⁶⁸ სამთა პატრიარქთათა²⁶⁹ საღმრთოსა²⁷⁰ წერილითა, რადთა მოიქცეს პირველსავე წესსა მართლისა სარწმუნოებისასა²⁷¹. ხოლო იგინი დამტკიცდეს თვსთა საცთურთა ზედა და არა ინებეს მოქცევა, არამედ განდგეს ბერძნისა წესთაგან და ოთხთა პატრიარქთაგან²⁷² მართლმადიდებელთა²⁷³.

და იწყო ჰრომმან²⁷⁴ ცვლა²⁷⁵ წესთა და იყუნეს²⁷⁶ მტერნი ბერძენთანი უკანასკნელამდი, ყოველთა მართლმორწმუნეთა²⁷⁷ მდევნელ, და მრავალნიცა სხუანი ქუეყანა|ნი [20v] და ქალაქნი აცთუნეს თვსითა საცთურითა, რომელ არიან ჰონნი²⁷⁸, რომელნი სახელ-იდებიან²⁷⁹ უღრნი.

ხოლო იხილეს, ვითარმედ მიიღეს პარსთა²⁸⁰, წარმართთა რუსთა წმიდა ნათლისღება²⁸¹ და ნათელსიღეს²⁸². მოვიდენ²⁸³ სამნი მთავარნი უღრისანი კოსტანტინუპოლისა²⁸⁴, რომელნი

²⁵⁴. წუალებანი A.

²⁵⁵. ფორმოსი A.

²⁵⁶. უმოდღურა A.

²⁵⁷. მეშვიდისა A.

²⁵⁸. აქ A ნუსხის წიგნი შეცხომით არის აკინძული. ფ. 19-ს მოსდევს ფ. 21 და შემდეგ არის ფ. 20, 22, 23,...

²⁵⁹. ქრისტეფორედმდე A.

²⁶⁰. თექვსმეტი A.

²⁶¹. დასვეს A.

²⁶². კოსტანტი პოლეს A.

²⁶³. პატრიარქი A.

²⁶⁴. ექესი ათას A.

²⁶⁵. ექესას A.

²⁶⁶. ორმეოცდა თორმეტსა A.

²⁶⁷. რომისა A.

²⁶⁸. განზრახვითა A.

²⁶⁹. პატრიარქთათა A.

²⁷⁰. საღმრთოსა A.

²⁷¹. სარწმუნოებისათა A.

²⁷². პატრიარქთაგან A.

²⁷³. მართლ მადიდებელთა A.

²⁷⁴. რომმან A.

²⁷⁵. ცვლა A.

²⁷⁶. იყუნეს A.

²⁷⁷. მართლ მორწმუნეთა A.

²⁷⁸. პიონნი B. A ნუსხის გადამწერის ხელწერის თავისებურება ისაა, რომ «პ»-სა და «ჰ»-ს ერთმანეთის მსგავსად წერს. ამ შემთხვევაში ამკარად «ჰონნი» წერია. ხოლო B ნუსხაში გადამწერმა ვერ გაარჩია ძველ ხელნაწერში არსებული «ჰონნი» და შეცდომით გადმოიტანა, როგორც «პიონნი». «ჰონნი» რომ უნდა იყოს, ეს ჩანს იმიტაც, რომ ჰუნები (ჰონნი) და უნგრელები (უღრნი) მართლაც ერთი და იგივე ხალხია, როგორც ეს A ნუსხაშია: «ჰონნი» = «უღრნი». ხოლო B ნუსხისა «პიონნი» = «უღრნი» ამკარად არასწორია.

²⁷⁹. სახელ იდებიან A.

²⁸⁰. ორივე ნუსხაში ასეა. შეცდომა ხომ არ არის? იქნებ «პრუსთა» უნდა იყოს?

²⁸¹. ნათლის ღება A.

ითხოვდეს წმიდასა ნათლისღებასა²⁸⁵, ნათელს-იღეს²⁸⁶ და მიიქცეს²⁸⁷ თვსად ქალაქად. ხოლო მღუდელთმოდღუარი²⁸⁸ ბერძენთა ვერდარა მივიდა ქუეყანასა²⁸⁹ მათსა, ბარბაროსთა²⁹⁰ აღდგომისათვს კოსტანტინუპოლსა²⁹¹ ზედა, რაფთამცა განესწავლნა იგინი და მიეცა საღმრთო²⁹² წერილი, ამისთვს²⁹³ თვსითა ენითა უღრთა არა ჰქონდათ წერილი²⁹⁴. და შემდგომად ამისა ერთმან მთავართაგანმან, სახელით სტეფანე²⁹⁵, შევედრა²⁹⁶ სული თვსი უფალსა, რომელსა ექმნეს მრავალნი კეთილნი.

რამეთუ ჰხედვიდეს²⁹⁷ ლათინნი უძღურებასა ბერძენთასა და მივიდეს ჰრომიტი|გან²⁹⁸ [21r] უღრად და აცთუნნეს იგინი და შეიერთნეს იგინიცა ლათინელთა წუალებასა²⁹⁹ და ეგრეთვე სიახლოვესა³⁰⁰ მათსა მყოფნი წარმართნი - უდნი, პიდნი, ფრანგნი, პოლაკნი³⁰¹, ლიხნი, ჩეხნი და სხუანი წარმართნი, მიაქციეს ჰრომაელთა³⁰² და შეიერთნეს იგინი თვსთანა მაცთურთა.

ხოლო სერგი პატრიარქმან და სხუათა პატრიარქთა მსოფლიოთა³⁰³ პაპა ჰრომისა³⁰⁴ არა საყდართა შინა³⁰⁵, არამედ პირველადცა არღარა იჯსენებდეს³⁰⁶, არამედ განამეს იგინი და წყევა მიაგეს მათ.

ხოლო მეფობასა მიხაილ პეჭლადონისასა³⁰⁷, ბერძნისა მეფისასა³⁰⁸, იყო პატრიარქი კოსტანტინუპოლისა³⁰⁹ კირილარი³¹⁰. ხოლო მანცა ეგრეთვე სწყევა ლათინნი, რომელნი იქმნეს ცხადად მწუალებელნი³¹¹, ვითარცა უგუნურნი და უმეცარნი და ვითარცა უცებნი

282. ნათელს იღეს A.

283. მოვიდნენ A.

284. კოსტანტი პოპეს A.

285. ნათლის ღებასა A.

286. ნათელს იღეს A.

287. მიიქცნენ A.

288. მღდელთ მოძღვარი A.

289. ქუეყანასა A.

290. ბარბაროზთა A.

291. კოსტანტინო პოლესა A.

292. საღმრთოდ A.

293. ამისთვს A. B ნუსხაში ეს სიტყვა გადატანილია მეორე ხაზზე.

294. წერილნი A.

295. სტეფანე A.

296. შევედრა A.

297. ხედვიდეს A.

298. რომითგან A.

299. წუალებასა A.

300. სიახლოესა A.

301. პოლიაკნი A.

302. რომაელთა A.

303. სოფლიოსათა A.

304. რომისა A.

305. აქ ხელნაწერში ასეა. შეცდომა ხომ არაა?. მგონი უფრო გამართული იქნებოდა ტექსტი, თუკი ეწერებოდა: «არა საყდართა შორის».

306. აჯსენებდეს A.

307. პეჭლადონისასა A.

308. მეფისა A.

309. კოსტანტინე პოლის A.

310. ორივე ნუსხაში ასეა. აშკარად იგულისხმება მიხეილ კერულარიოსი.

311. მწუალებელნი A.

განბჭობისანი, არამედ ბოროტმბრძნობელობითა თვისისა ავ-ცნობილობისაგან ამპარტავ-იქმნეს³¹² და მრავალთა³¹³ კეთლისმყოფელი³¹⁴ ღმერთი მათგან განვიდა³¹⁵.

ხოლო შემდგომად პეტრე ღუთნივმა³¹⁶ მიიღო საყდარი ჰრომისა³¹⁷. ხოლო ამან მორწმუნეობით ნაკლულევანმან სრულიად ბოლომდე³¹⁸ აღმოფხურა³¹⁹ ჰსჯული³²⁰ მართლმადიდებლობისა³²¹ და სრულიად იტალია აღაშფოთა და მრავალნი ბოროტნი წუალეზანი³²² დასთესნა: მღუდელთა³²³ უბრძანა შვიდ-შვიდგზის³²⁴ ცოლთა ყოლება და ხასანიცა, რომელსა რაოდენი³²⁵ უნდეს, ცოდუად³²⁶ არა შერაცხუად³²⁷; ხოლო ორდანოთა, ტინპანთა და მუსიკთა³²⁸ ბრძანა ეკლესიასა³²⁹ შინა დაკრუად³³⁰; წუჭრთა³³¹ და ულუაშთა³³² ყოველთა მოპარსუა³³³; ვითარცა კაცთა, ეგრეთვე ქალთა, უაღსარებოდ და უნანელად შენდობა ცოდუათა³³⁴ და სხუა ჟამთა ცოდუათა³³⁵ არა დაკუჭთა³³⁶; ხოლო სვინაქსარი, ესე არს წმიდათა სამარადისოდ საცსენებლი, და დღესასწაულნი სხვსა³³⁷ წესითა შესცვალნა³³⁸ და სხუასა ჟამსა დააწესნა და ცხოვრება³³⁹ [22r] ყოველთა წმიდათა აღსწერა შემსგავსებულად თვისისა ეშმაკეულებისა სჯულისა³⁴⁰, რომელ განაწესა და სრულიად განრყუნა³⁴¹ განრყუნილმან³⁴² და მსგავსად სამარისა დაყროლებულმან. და შაბათისა მარხუა³⁴³ ჰურიებრ დასდუა³⁴⁴; და ეგრეთვე ნათესავთა შერევა, რამეთუ ურთიერთას ქორწინებად შეუნდობდა,

³¹². ანპარტავან 21r|21v იქმნეს A.

³¹³. ხელნაწერშია „მრავალნი“ A.

³¹⁴. კეთილის მყოფელ A.

³¹⁵. ხელნაწერში ტექსტი გაუმართავია. როგორც ჩანს, უნდა იყოს: «და მრავლისა კეთილისმყოფელი ღმერთი მათგან განვიდა».

³¹⁶. ორივე ნუსხაში ასეა.

³¹⁷. რომისა A.

³¹⁸. ეს სიტყვა მართლ A ნუსხაშია.

³¹⁹. აღმოფხურა A.

³²⁰. სჯული A.

³²¹. მართლ მადიდებლობისა A.

³²². წვალებანი A.

³²³. მღუდელთა A.

³²⁴. შვიდ შვიდ გზის A.

³²⁵. რაოდენიცა რომელსა რაოდენი A.

³²⁶. ცოდვად A.

³²⁷. შერაცხვად A.

³²⁸. მუსიკთა A.

³²⁹. ეკლესიასა A.

³³⁰. დაკრუად A.

³³¹. წვერთა A.

³³². ულუაშთა A.

³³³. მოპარსვა A.

³³⁴. ცოდვათა A.

³³⁵. ცოდვათა A.

³³⁶. დაკვეთა A.

³³⁷. B ნუსხაში ასეა. სხვისა A. «სხვითა წესითა შესცვალნა» უფრო გამართული იქნებოდა.

³³⁸. შეცვალნა A.

³³⁹. ცხოვრება A.

³⁴⁰. ეშმაკეულებისა თვისისა სჯულისა A.

³⁴¹. განრყუნა A.

³⁴². განრყუნილმან A.

³⁴³. მარხვა A.

³⁴⁴. დასდვა A.

ვითარცა იგი და უჟამურსა ცოდუასა³⁴⁵; და ძალთა და კაცთა ერთსა ჭურჭელსა შინა ჭამა და სხუაცა მრავალი უსჯულოება³⁴⁶ დასთესნა, რომელი არა ჯერ-არს³⁴⁷ თქმად წუალეზანიცა³⁴⁸ და წესნიცა. და შეგინებული პირი თვისი ადლო დამცირებად უსახობასა თვისისა³⁴⁹ ბოროტ ბუნებისა და ღირბად მცოდუელმან³⁵⁰ წმიდათა ეკლესიათა ღმრთისათა.

ხოლო უწინარეს ამისა დარღვეულ-იყვნეს³⁵¹ მრავალნი წუალეზანი³⁵², რამეთუ ლათინნი განყოფილ-იყვნეს³⁵³ ეკლესიისაგან³⁵⁴ და შეყენებულ|წყევასა [22v] ქუჭმე³⁵⁵.

ჟამსა მეფისა კოსტანტინე მონამახისასა³⁵⁶ პატრიარქმან³⁵⁷ მიხაილ კრება ჰქმნა³⁵⁸ ეკლესიათა³⁵⁹ და წმიდათა განზრახვითა³⁶⁰ და ეგრეთვე პაპა ჰრომისა³⁶¹ და ყოველნი მწუალეზელნი დასწყევნეს³⁶², რადთა იყვნენ³⁶³ იგინი წყეულნი და შეკრულნი. ხოლო პაპა მრავალჯერ ლათინთაგან დაიდგინა მეფედცა ჰრომისა³⁶⁴ და არა ინებეს სმენად მეფისა³⁶⁵, არცა პატრიარქისა და ერთგმათა³⁶⁶ წმიდათა მათ.

რამეთუ პაპამან ზრახუა³⁶⁷-ჰყო ჰრომაელთა³⁶⁸ თანა და ესრეთ განიზრახეს, ვითარმედ წარგზავნოთ ვრეტანიას³⁶⁹ მთავარსა ლამანკოვთან³⁷⁰, ესე არს ფრანგთა, შერიგებისათვის. ამისთვის რამეთუ ვრეტანიის³⁷¹ ჰალაკსა შინა დიდის მეფის კოსტანტინეს ჟამთა მიეღოთ წმიდა ნათლისღება³⁷², ხოლო წიგნნი თვისსა ენასა ზედა თარგმნილნი არა აქუნდათ³⁷³, არამედ ლათინურისა ენითა აქუნდათ³⁷⁴. და სამარადისოდ მტერ-იყვნეს³⁷⁵ [23r] ჰრომაელთანი³⁷⁶.

³⁴⁵ . ცოდვასა A.

³⁴⁶ . ურჯულოება A.

³⁴⁷ . არა ჯერარს A.

³⁴⁸ . წვალეზანიცა A.

³⁴⁹ . უნდა იყოს «უსახობისა თვისისა» ან «უსახობასა თვისსა». როგორც ჩანს, გადამწერთა შეცდომაა.

³⁵⁰ . მცოდველმან A.

³⁵¹ . დარღვეულ იყვნეს A.

³⁵² . წვალეზანი A.

³⁵³ . განყოფილ იყვნეს A.

³⁵⁴ . ეკლესიისაგან A.

³⁵⁵ . ქვეშე A.

³⁵⁶ . მონამახისა A.

³⁵⁷ . პატრიარქმან A.

³⁵⁸ . ქმნა A.

³⁵⁹ . ეკლესიათა A.

³⁶⁰ . განზრახვითა A.

³⁶¹ . რომისა A.

³⁶² . დასწყევნეს A.

³⁶³ . იყვნეს A.

³⁶⁴ . რომისა A.

³⁶⁵ . ანნა კომნენას მსჯელობას ჰგავს ეს ადგილი.

³⁶⁶ . ერთ გმათა A.

³⁶⁷ . ზრახვა A.

³⁶⁸ . რომაელთა A.

³⁶⁹ . ბრეტანიას A.

³⁷⁰ . ასეა ორივე ნუსხაში.

³⁷¹ . ბრეტანიის A.

³⁷² . ნათლის ღება A.

³⁷³ . თარგმნილნი ა აქუნდათ A.

³⁷⁴ . აქუნდათ A.

³⁷⁵ . მტერ იყვნეს A.

³⁷⁶ . რომაელთანი A.

ხოლო პაპა შერიგდა მათ და დაემტკიცა დიდისა წყევითა, რადთა იყუნეს³⁷⁷ მარადის ალამანოვისა შერიგებულნი და სწამდესთ³⁷⁸ ერთი სარწმუნოება. და მისთვის დაჰპირდა ვრეტანიის³⁷⁹ მეფის დასმა. ხოლო მათ მეფობისა სახელისათვის და მისთვისცა, რამეთუ აქუნდათ³⁸⁰ მათ წიგნი ლათინთა ენასა ზედა, და შერიგდეს ჰრომაელთა³⁸¹. ხოლო პაპამან აცთუნნა იგინი თვისითა სწავლითა და ასწავნა მათ თვისისა ემმაკეულებისა წუალებანი³⁸² ყოველნი. და მოიწმო ჰრომად³⁸³ მთავარი მათი უაღრესებითურთ და დაადგინა იგი მეფედ და დასწერა³⁸⁴ ჰსჯული³⁸⁵, რადთა ლათინელთაგან დაისმოდეს პაპა ჰრომისა³⁸⁶ და ვრეტანიას³⁸⁷ მეფე - ალამანისაგან, ადგილად ბერძენთ მეფისა. და ეგრეთვე დიდთა ქალაქთა შინა, ოთხთა წმიდათა პატრიარქთა წილ და მართლმადიდებელთა³⁸⁸, თვისსა სამწყსოსა ოთხნი პატრიარქნი [23v] ხოლო და სახელითა ცალიერნი ყოვლისა კეთილისაგან, რომლისა იტყვს³⁸⁹ მოციქული: შემდგომად ჩუენსა და თქუწნისაო, ეტყვს³⁹⁰ მართლმადიდებელთა³⁹¹, ვითარმედ შემოვიდენ³⁹² მგელნი მძიმენი, რომელნი არა ერიდებოდინ სამწყსოსა თქუენსაო³⁹³ - მძიმენი და მგელნი ჭემშარიტად, რამეთუ დაუმძიმდა წმიდასა ეკლესიასა³⁹⁴ მართლმორწმუნეთასა³⁹⁵, ვიკადრებ, თვთ ქრისტესა თანა მამით და სულით წმიდითირთ, მგლად შეცულა³⁹⁶ მათი და განხეთქილება სამწყსოსა თვისისა, რომელი მათ ჰყუწს³⁹⁷ წუალებითა³⁹⁸ თვისითა ვიდრე მოდღეინდელად დღედმდე³⁹⁹ და განარისხეს ჰსჯულისამომცემელი ღმერთი, ვითარცა მოსე ისრაელთა, და არა ისმინეს მისი. ხოლო მან შემუსრნა ფიცარნი სახედ ლათინთა, რომელთა არცა წერილთა ისმინეს, რომელთათვის შეიმუსრა ფიცარი იგი მართლმადიდებლობისა⁴⁰⁰, და მისცნეს თავნი თვისნი ნებსით წარსაწყმედელსა. ხოლო მოსე კუალად მოიხუნა⁴⁰¹ [24r] მეორენი მცნებანი დასამტკიცებელად

377 . იყუნეს A.
378 . სწამდეთ A.
379 . ვრეტანიის A.
380 . აქუნდათ A.
381 . რომაელთა A.
382 . წუალებანი A.
383 . რომედ A.
384 . დაწერა A.
385 . სჯული A.
386 . რომისა A.
387 . ბრეტანიას A.
388 . მართლმადიდებელთა A.
389 . იტყვის A.
390 . ეტყვის A.
391 . მართლ მადიდებელთა A.
392 . შემოვიდენ A.
393 . შდრ. საქ. 20,29
394 . ეკლესიასა A.
395 . მართლმორწმუნეთასა A.
396 . შეცლვა A.
397 . ყვეს A.
398 . წუალებითა A.
399 . დღედმდე A.
400 . მართლმადიდებლობისა A.
401 . მოიხუნა A.

ისრაელთა, რომელნიცა განმტკიცნეს. ხოლო ჰრომაელთა⁴⁰² და ლათინთა ორივე მცნებისა⁴⁰³ ფიცარნი შემუსრნეს⁴⁰⁴ და არა⁴⁰⁵ დაიმარხნეს. ხოლო ისრაელთა აქუნდა ჰსჯულისაებრ⁴⁰⁶ კიდობანი სავსე სამსახურებელითა⁴⁰⁷ წმიდისა წმიდათასა და ფიცარნი მას შინა⁴⁰⁸. ხოლო ლათინთა⁴⁰⁹ კიდობანი ცალიერი⁴¹⁰ აქუსთ, რამეთუ, რომელი ახლად ისრაელად განაწესეს და სახელ–სდუღს⁴¹¹ ქრისტეანედ წმიდათა მოციქულთა, ნიშებშემოსილთა წმიდათა მართლმორწმუნეთა⁴¹² კრებათა ჳმისა არა ისმინეს, არამედ განდგეს–ყე⁴¹³ და წინააღმდგომ–იქმნეს⁴¹⁴. თვისისა მუცლისა მეზღაპრობითა⁴¹⁵ ჰქმნეს⁴¹⁶ ესე ყოველი ბოროტი და ანტაკრად⁴¹⁷ წინა–აღუდგეს⁴¹⁸ სულსა წმიდასა. ამისთვის ჰქმნარიტად არცა პირველისა ჰსჯულისა⁴¹⁹ მცნებათა თანა აქუს⁴²⁰ ნაწილი, არცა ახლისა, რამეთუ ორთაგან ცალიერ–არიან⁴²¹ მინდობილნი მსოფლიოსა [24v] წარმავალისა და ქცევადთა⁴²² საწუთროსა სიბრძნისა ბუნებისა, გინა არსებისა, მყოფისა უმყოფისა, მყარისა და ცვალებადისა⁴²³, უცვალებელისა⁴²⁴, მკურნალობისა, მწამლველობისა⁴²⁵, ყოვლისა მსოფლიოსა⁴²⁶ ჳელოვნებისა, მზომელობისა, აღრიცხვისა⁴²⁷, ვარსკვლავთ–მრიცხველობისა⁴²⁸, მოგობისა, მთოვარისა და მზისა მოქცევითა⁴²⁹ და წყალთა ბუნებისა ნოტიობისა და სიწმელისა, ცეცხლისა ბუნებათა, ნებებათა და მოქმედებათა, შობისა, უშობელისა. დაღაცათუ ჟამსა ამათგანი რომელიმე საწმარ–არს, ესე ყოველი მსოფლიო და წარმავალი არს - საქმისა⁴³⁰ და მადლისაგან ცალიერი კიდობანი

⁴⁰². რომაელთა A.

⁴⁰³. მცნებისა A.

⁴⁰⁴. შემუსრნესცა A. აქ შდრ. დაბადებიდან ისტორია, როცა მოსემ, სინაის მთიდან ჩამოსულმა, დაინახა რა ოქროს ხზოს კერპი, განრისხდა და დაამსხვრია 10 მცნების ფიქრები.

⁴⁰⁵. არცა A.

⁴⁰⁶. სჯულისა A.

⁴⁰⁷. სამსახურებელითაცა A.

⁴⁰⁸. აქაც ძვ. აღთქმიდან შდრ. იმის შესახებ, თუ რა ნივთები იყო რჯულის კიდობანში შენახული – ზეციური მანანისგან ნაწილი, აჰრონის კვერთხი, მოსეს მიერ ხელახლა დაწერილი ათი მცნების ორი ფიცარი.

⁴⁰⁹. ლათინელთა A.

⁴¹⁰. ცარიელი A.

⁴¹¹. სახელსდვეს A.

⁴¹². მართლ მორწმუნეთა A.

⁴¹³. აშკარად «განდგეს–ყე» წერია ორივე ნუსხაში.

⁴¹⁴. წინა აღმდგომ იქმნეს A.

⁴¹⁵. მეზღაპრობითა A.

⁴¹⁶. ქმნეს A.

⁴¹⁷. ორივე ნუსხაში ასეა.

⁴¹⁸. წინა აღუდგეს A.

⁴¹⁹. სჯულისა A.

⁴²⁰. აქეს A.

⁴²¹. ცალიერ არიან A.

⁴²². გქცევადთა A.

⁴²³. ცვალებადისა A.

⁴²⁴. უცვალებელისა A.

⁴²⁵. მწამლველობისა A.

⁴²⁶. სოფლიოსა A.

⁴²⁷. აღრიცხვისა A.

⁴²⁸. ვარსკვლავთ მრიცხველობისა A.

⁴²⁹. მზისა მოქცევითა A.

⁴³⁰. სამისა A.

ჰრომთა⁴³¹ ლათინთა - და ესრეთ ჰაერად განიზნევის მადლი და ცხოვრება მათი და გარეგან ვენაჯისა მის უფლისა საბოთისა⁴³² იპოვებინ.

ხოლო ჩუენ ახლისა ამის ისრაელისა მართლმორწმუნეთა⁴³³ და [35r] მორჩილთა ნებისა ღმრთისათა და სულითა განათლებულთა და მადლითა ღმრთისათა და სულისა წმიდისათა აღსებულთა⁴³⁴ წმიდათა მსოფლიოთა კრებათა და წმიდათა მოციქულთაგან მოცემული სარწმუნოება ქრისტესი გვიპყრიეს და შეგვიმოსიეს ქრისტე პირველითგან უკანასკნელადმდე. მოვედით, # განდგომილნო შვილებისაგან და შეწევნისაგან ღმრთისა და წმიდისა ეკლესიისა⁴³⁵, შვილნო და მორჩილნო ეშმაკისანო ლათინნო, ფორმოსიანნო⁴³⁶ და ლულნიანო და ლულა-შემოსილნო და არა ქრისტესა, გიჩუწნოთ ჩუენი ჰსჯულის⁴³⁷ კიდობანი, სავსე მადლითა და ჭემმარიტებითა, რომლისა ბრძენთა ენასა ვერ ძალ-უმს⁴³⁸ გამოთქმად ქებულებისა მისისა თქმად და არცაღა გონებასა⁴³⁹ მიწთომად⁴⁴⁰, სიკეთისა მისისა და სიწმიდისა. რომელი წინაწარმეტყვლთა პირველვე მოასწავეს, ტაკუკად ოქროსა მტვრთუფლად⁴⁴¹ მანანასა, ტაბლად პუ|რისა [25v] მის ცხოვრებისა; და ბჰედ აღმოსავალისა ოქროსა დაჯშულად; და მშობელად ემმანუილისა⁴⁴², რომელ-არს „ჩუენ თანა არს⁴⁴³ ღმერთი“ და ქრისტე ძე ღმრთისა. ხოლო თქუენ თანა ფორმოს, ლულნი და ეშმაკი და მეოთხე ნაწილი⁴⁴⁴ მათი თქუენ აწინდელნი პაპნი და ერნი თქუენნი⁴⁴⁵. რამეთუ არცა ხოლო მარტო ოთხნი, არამედ ერიცა თქუენი სიტყვსა⁴⁴⁶ თქუენისა მორჩილნი, ვითარცა ცხოვარნი შეჭმულნი თქუენ მგელთაგან.

ესე კიდობანი ჰსჯულისა⁴⁴⁷ წინაწარმეტყვლთაგან⁴⁴⁸ მოსწავებული, მოციქულთაგან მსახურებული, მღუდელთმოდღვართაგან⁴⁴⁹ დამტკიცებული, მოწამეთაგან აღსარებული, მამათაგან ძრწოლით თაყუანისცემული⁴⁵⁰, მამათმთავართა⁴⁵¹ სიქადული, რომელი თესლისა მათისაგან აღმოსცენდა უბიწოდ მშობელი ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა, რომლისაგან ძრწიან სერაჰიმნი⁴⁵² და პირთა მათთა დაიფარვენ ხერუჯმნი⁴⁵³, [25r] ძე და სიტყუა ღმრთისა დაიტია

⁴³¹ . რომთა A.

⁴³² . საბოთისა A.

⁴³³ . მართლ მორწმუნეთა A.

⁴³⁴ . აღსებულთა A.

⁴³⁵ . ეკლესიისა A.

⁴³⁶ . იგულისხმება, როგორც ჩანს, რომის პაპი ფორმოსი. ხოლო დასავლელებს, როგორც მის მოწაფეებსა და მიმდევრებს, ფორმოსიანნი ეწოდებათ.

⁴³⁷ . რჯულის A.

⁴³⁸ . ძალუც A.

⁴³⁹ . გონებისა A.

⁴⁴⁰ . მიწდომად A.

⁴⁴¹ . მტვრთველად A.

⁴⁴² . ემმანოელისა A.

⁴⁴³ . ეს სიტყვა მხოლოდ A ნუსხაშია.

⁴⁴⁴ . ნაწილ A.

⁴⁴⁵ . ერნი მისნი A.

⁴⁴⁶ . სიტყვისა A.

⁴⁴⁷ . სჯულისა A.

⁴⁴⁸ . წინასწარმეტყველთაგან A.

⁴⁴⁹ . მღდელთ მოძღვართაგან A.

⁴⁵⁰ . თაყვანის ცემული A.

⁴⁵¹ . მამად მთავართა A.

⁴⁵² . სერაზინნი A.

კიდობანმან მან ჰსჯულისამან⁴⁵⁴ ყოვლად უხრწნელმან და უბიწომან გულისსიტყუათაგან⁴⁵⁵ უალმან, უვრცელესმან⁴⁵⁶ ცათამან, უდიდებულესმან ხერუჴმთამან⁴⁵⁷, უწმიდესმან⁴⁵⁸ ყოველთა ზეცისა და ქუეყანისათამან, ღმრთისმშობელმან ⁴⁵⁹ მარიამ. რომლისა მშობელიცა და შობილიცა მისი გურწამს⁴⁶⁰ – შობილი ძედ ღმრთისად, და მშობელი ღმრთისმშობლად⁴⁶¹, რომელ თქუჴნ განუდეგით და მტერ და წინააღმდგომ⁴⁶² ექმნენით ყოველთა მცნებათა მისთა და შესცვალეთ⁴⁶³ ჰსჯული⁴⁶⁴ და ყოველი წესი სულისაგან წმიდისა და წმიდათა კრებათაგან დამტკიცებული. ესე იგი არს მართლალსარება⁴⁶⁵ წმიდისა სამებისა და მცნება სახარებისა და ჭემმარიტად ძუჴლისა⁴⁶⁶ და ახლისა ჰსჯულისაგან⁴⁶⁷ განვარდნილნი, ვითარცა თივა, რომელი დღეს არს და ხუალე⁴⁶⁸ თორნესა შთაეგზნის.

ოდეს დასცეს საყვრსა ⁴⁶⁹ ბრძანებამან ღმრთისამან მთავარანგელოსისა ⁴⁷⁰ მიერ და აღდგენ მკუდარნი⁴⁷¹, უმეტესად მაშინ ჰსცნათ⁴⁷² [26v] უბადრუკება თქუენი. ამიერ ვიწყოთ პირუელთავე სიტყუათა და დაუტეოთ სიტყუა სიგრძისათჴს წერილისა და ვიტყოდეთ⁴⁷³. ოთხნი პატრიარქნი დაადგინა ⁴⁷⁴, რომელსა ⁴⁷⁵ სახელ–სდებენ ⁴⁷⁶ კარდინალად, და ესრეთ სრულიად ვიდრე აქამომდე განუშორნეს მართლმადიდებლობისა⁴⁷⁷ ჰსჯულისაგან⁴⁷⁸ და მტერ-იქმნეს⁴⁷⁹ ბერძენთა და მართლმადიდებლობისა⁴⁸⁰ სარწმუნოებისა კათოლიკე ეკლესიისა⁴⁸¹. ამინ.

⁴⁵³ . ქერაბინნი A.

⁴⁵⁴ . სჯულისამან A.

⁴⁵⁵ . გულის სიტყუათა A.

⁴⁵⁶ . უვრცელესმან A.

⁴⁵⁷ . ქერობინთამან A.

⁴⁵⁸ . უწმიდესმან A.

⁴⁵⁹ . ღმრთის მშობელმან A.

⁴⁶⁰ . გვრწამს A.

⁴⁶¹ . ღმრთის მშობლად A.

⁴⁶² . წინა აღმდგომ A.

⁴⁶³ . შესცვალეთ A.

⁴⁶⁴ . სჯული A.

⁴⁶⁵ . მართლ აღსარება A.

⁴⁶⁶ . ძეგლისა A.

⁴⁶⁷ . სჯულისაგან A.

⁴⁶⁸ . ხვალე A.

⁴⁶⁹ . საყვრისა A.

⁴⁷⁰ . მთავარ ანგელოზისა A.

⁴⁷¹ . მკვრადნი A.

⁴⁷² . სცნათ A.

⁴⁷³ . ვიტყოდით A.

⁴⁷⁴ . დაადგინა A.

⁴⁷⁵ . ხელნაწერებში ასეა. «რომელთა» უფრო სწორი იქნებოდა.

⁴⁷⁶ . სახელ სდებენ A.

⁴⁷⁷ . მართლ მადიდებლობისა A.

⁴⁷⁸ . სჯულისაგან A.

⁴⁷⁹ . მტერ იქმნეს A.

⁴⁸⁰ . მართლ მადიდებლობისა A.

⁴⁸¹ . ეკლესიისა A.